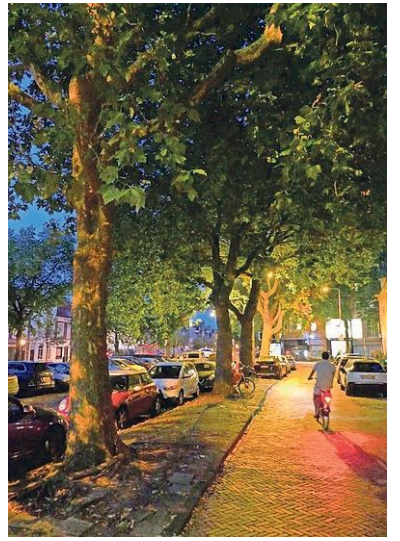

De platanen op de Kaasmarkt leveren de Leideners veel ecosysteemdiensten.

FOTO'S LISANNE WEPLER

De Kaasmarkt in de avondschemering.

Platanen maken flinke wortels, die zij nodig hebben voor het behoud van stabiliteit.

BUURBOMEN Platanen doen het goed in de warmer wordende stad

Geweldige luchtzuiveraar is een zegen voor de stad

In Spanje of in Frankrijk, precies weten de biologen het niet, gebeurde in de 17^e eeuw iets gekks. Platanen uit het noordoosten van Amerika, die in die tijd door tuinliefhebbers naar Europa werden verscheept, kwamen daar familieleden uit Griekenland en Turkije tegen. Die waren daar destijds ook populair.

Wilfred Simons
wilfred.simons@mediahuis.nl

Leiden ■ De twee soorten, die elkaar in de natuur niet gauw zullen ontmoeten, bleken onderling vruchtbaar te zijn. Zo ontstond, min of meer spontaan, de Platanus x Hispanica. In Nederland heet hij de Gewone Plataan, in Engeland de 'London plane', omdat hij zulke geweldige luchtzuiverende eigenschappen bleek te hebben dat de Victorianen hem overal in de Britse hoofdstad aanplantten.

Ook in Leiden zijn gewone platanen veel te vinden. Wie over de Langegracht wandelt, doet dat in hun schaduw en ook de oostzijde van de Rooseveltstraat is ermee beplant. Ze zijn een zegen voor elke stad. Platanen groeien snel, geven veel schaduw en kunnen goed tegen droogte. Elke plaatana op de Kaasmarkt neemt per jaar 55 kilo CO₂ op en geeft daar 120 kilo zuurstof voor terug. Platanen zuiveren vuil en fijnstof uit de lucht. Ze kunnen ook goed tegen

snoei, waardoor groenbeheerders ze in toom kunnen houden op plekken waar weinig ruimte is.

Een bijzondere eigenschap van platanen is dat ze 'vervellen'. Hun bast is stug en groeit niet mee met de steeds dikker wordende stam. Die scheurt daardoor in duizend snippers. Warm, droog weer bevordert de vervelling. Een mooie bijkomstigheid is dat de boom zich op die manier van vuil en afvalstoffen ontdoet. Platanen worden daarom geschaard onder de 'toekomstbomen', die in de stad oud kunnen worden en die bestand zijn tegen klimaatverandering.

Achterburen

Platanen kunnen in deze serie over buurbomen dan ook niet ontbreken. Kunstenaars en bomenliefhebster Lianne Wepler koos voor deze aflevering de zestien platanen op de Kaasmarkt en het daar tegenovergelegen stukje van de Hooigracht uit. Zij zijn haar eigen achterburen, want ze woont om de hoek op de Hooglandse Kerkgracht. De bomen op de Kaasmarkt, die eigenlijk een parkeerter-

BOMEN ZIJN BUREN

Bomen zijn burens. Haast onopgemerkt voorzien ze de Leideners van water, zuurstof, schaduw en verkoeling. Ze zuiveren de lucht en maken straten en buurten mooi. In deze zomerserie geeft kunstenaars en bomenliefhebber Lianne Wepler de Leideners de kans om hun buurbomen te ontmoeten. Vandaag aflevering 6: De platanen op de Kaasmarkt.

rein is, zijn geplant tussen 1952 en 1975. Hun diameter varieert van 40 tot 75 centimeter en ze zijn ongeveer vijftien meter hoog. Langs de

kade van de Oude Rijn, die de markt aan de noordkant afgrenst, staan, in de woorden van Wepler, 'prachtige, gezonde' lindes.

Inheemse insecten-, vleermuis- en vogelsoorten weten niet altijd goed wat ze met exotische soorten aan moeten. Lang is daarom gedacht dat de ecologische waarde van platanen beperkt is, maar die opvatting is achterhaald. Als de plakken bast loskomen van de stam, zijn ze een populaire leef- en schuilplaats voor pissebedden, oorwormen, wantsen, kevers en andere insectensoorten. Vogels en vleermuizen broeden in hun vele holtes en scheuren. Er zijn zelfs wantsen die zich in platanen hebben gespecialiseerd.

Lianne Wepler houdt, als goede buurvrouw, met Eduard Groen van de Bomenbond Rijnland de platanen op de Kaasmarkt in de gaten. In 2024 maten zij de stamdiameter van alle bomen op. Ze willen weten hoeveel ze nog groeien. De reden hiervoor was, behalve nieuwsgierigheid, ook een herbestrating van de Kaasmarkt in augustus 2024. Daarvoor werden wortels verwijderd, waar bomen meestal niet goed tegen kunnen. Tot nu toe zien de boomkronen er wel vol uit en ze hebben weinig dode takken. „Hopelijk blijft dat ook zo als niemand zich meer de herbestrating herinnert.”

i

Wegherstel met wortelscherm

Wortels van de vleugelnoten aan de Hooglandse Kerkgracht in Leiden hebben hier en daar het monumentale wegdek omhoog gedrukt. Herstel van het wegdek zonder de boomwortels te beschadigen, is een delicate klus. De gemeente begint op maandag 31 augustus met herbestraten en verwacht daarmee tot 5 december bezig te zijn.

Boomdeskundigen bepalen welke wortels kunnen blijven en welke kunnen worden gesnoeid. Wortels die een diameter hebben van meer dan vijf centimeter, mogen in principe niet worden weggezaagd. Door de wortelsnoei in het (laatste deel van het) groeiseizoen te doen, kunnen de bomen nog van de verwondingen herstellen, en 'zich beter beschermen tegen ziekteverwekkers'. Met de plaatsing van een 'wortelscherm' hoopt de gemeente te voorkomen dat de boomwortels de bestrating opnieuw omhoog drukken.